

недержавних пенсійних фондів, яку потрібно спрямувати саме на роботодавців-вкладників.

Література:

1. Сичова К.В. Корпоративна пенсійна програма в рамках кадрової політики підприємства. *Науковий вісник полтавського університету споживчої кооперації України*. 2010. №4(43). С.177-181.

2. Карпіщенко О.І., Хребтова І.В. Необхідність розвитку недержавного пенсійного забезпечення шляхом впровадження корпоративних пенсійних програм. *Механізм регулювання економіки*. 2011. №4. URL:http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_15.pdf.

3. Petrushka O.V. Peculiarities of formation and implementation of corporate pension programs in Ukraine. *Науковий вісник Полісся*. Чернігів: ЧНТУ, 2017. № 3 (11). Ч. 1. С.107-110.

Наталія КАРПИШИН

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І Юрія

Наталія КРАМАР

студентка 4-го курсу факультету фінансів

Тернопільський національний економічний університет

ЛІБЕРТАРІАНСЬКИЙ ПАТЕРНАЛІЗМ АБО СТРАТЕГІЯ ОПТИМАЛЬНОГО ВИБОРУ ФІНАНСОВИХ РІШЕНЬ

Фінансова поведінка домогосподарств є результатом прийнятих ними фінансових рішень, які формуються під впливом різних факторів, серед яких поведінкові, а саме, емоції, стереотипи, настрої, упередження, установки тощо нерідко стають вирішальними і не завжди позитивно відображаються на фінансовому стані, а нерідко на здоров'ї і якості життя людини.

Відомічені, Лауреат Нобелівської премії з економіки - Річард Талер і його співавтор Касс Санстейн, у своїй книзі «Поштовх» виділили дві групи людей: екони - ті, які під час вибору ретельно обмірковують усі варіанти та обирають найкращий із усіх та гумани - ті, які приймають рішення не обдумуючи, а спираються на почуття і майже завжди помиляються. Тобто, людина складається з Планувальника і Виконавця. Планувальник відповідає за рефлексивну систему, такий собі містер Спок усередині вас, а Виконавець перебуває під потужним впливом автоматичної системи, такий собі Гомер Сімпсон, який «живе» у кожному. Планувальник намагається забезпечити щасливе та безбідне життя якнайдовше, але постійно мусить приборкувати почуття, дурощі й упертість Виконавця, який піддається спокусам, котрі навалюються зі збудженням «людина складається з двох напівавтономних «я-частинок»: далекоглядного Планувальника і короткозорого Виконавця» [1].

На думку науковців, людині потрібен своєрідний поштовх чи спонука до кроку в правильному напрямку, лише тоді вона зможе ухвалювати рішення, спроможні витримати критичну перевірку. Це, певна річ, особливо важливо під час укладання страхових угод, рішень щодо покупок та кредитів. Такий поштовх Річард Талер пропонує називати «лібертаріанським патерналізмом».

Лібертаріанський патерналізм – це стратегія, яка спонукає людей робити оптимальний вибір, продиктований розумом, а не почуттями або миттєвими бажаннями [2]. Патерналістське керування за допомогою лібертаріанських засобів, оформляє такий контекст вибору, щоб індивіди були схильні робити правильні, а не хибні рішення. Лібертаріанський аспект – це свобода вибору, а патерналізм – вплив на

людей з метою оздоровлення, покращення, та продовження життя. Такий вплив можуть здійснювати як держава так і приватний сектор.

Цікавим є дослідження науковців щодонеобхідності впливу на фінансові рішення стосовно вибору пенсійних програм, які потрібні для людини, щоб в майбутньому гарантувати забезпечену старість.

В світі все більшої кількості працюючим доводиться самостійно робити власні пенсійні накопичення і обирати пенсійні програми. І в цьому випадку перед людьми постають питання: які відрахування робити і як правильно вкласти накопичення, що для багатьох є складним завданням.

З американського досвіду, працівники нерідко місяцями тягнуть зі вступом в пенсійну програму. Коли співробітники компанії отримують право на вступ в пенсійний план (іноді відразу після виходу на роботу), вони повинні заповнити бланк, вказати розмір внесків і їх розподіл між фондами, які запропонованими в програмі. Все це потребує часу, обмірковування, підрахунку, тому багато хто просто відкладають це на потім, тим самим шкодячи в першу чергу, собі. І ось тут і пропонують науковці застосовувати прийоми підштовхування.

Наприклад, один з них - автоматична реєстрація, суть якої в тому, що при прийомі на роботу працівнику дають повідомлення про те, що він буде приєднаний до програми, в якій вже вказані сума заощаджень і розподіл грошей. У разі незгоди йому потрібно заповнити бланк відмови. Введення автоматичної реєстрації допомагає подолати інертність працівників і зробити кращий вибір та сприяє зростанню кількості учасників програм з фіксованими внесками в США. Це роблять, як правило, приватні компанії і фірми, які дбають про безбідну старість своїх працівників.

Впровадження прийомів підштовхування використовується і в державній системі пенсійного забезпечення. Цікавим є досвід в Новій Зеландії, коли у 2007 році уряд запровадив програму KiwiSaver, яка надавала громадянам фінансові стимули для вступу в пенсійний план, включаючи 1000 новозеландських доларів початкової субсидії. Через шість місяців автоматичний спосіб вступу до пенсійної програми став основним і при цьому, тільки 8% самостійно вибирали варіант розміщення коштів.

Автоматичну реєстрацію ввели і в Великобританії в 2012 році як елемент Національної пенсійної накопичувальної системи (National Pension Savings Scheme (NPSS)), де внесок працівника становив 4% зарплати, а роботодавця - 3%. Такий досвід є корисним для України, де також найближчим часом передбачається запровадження накопичувальної пенсійної системи, яка повинна вирішити проблему низьких державних пенсій.

Отже, кожного дня люди змушені робити фінансовий вибір і завданням держави та свідомого бізнесу є використання ідеї «лібертаріанського патерналізму», тобто керування вибором у такий спосіб, щоб «найлегший» варіант був водночас найкращим для громадян.

Література:

1. Талер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір. URL: <https://nashformat.ua/products/poshtovh.-yak-dopomogty-lyudyam-zrobyty-pravylnyj-vybir-709043>

2. Нобелівську премію присудили за дослідження економічної поведінки. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2017/10/9/629906/>